

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VII

Warszawa, piątek 5 sierpnia 1932 r.

Nr. 177

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M.S. Z., wewn. Nr. 53

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Niemcy. — Polska a Z. S. R. R. — Sytuacja polityczna i gospodarcza w Polsce. — Zagadnienia ogólne: Po zgonie b. kancl. Seipla. — Sprawa rozbrojenia. — Sprawa długów wojennych. — Pakt zaufania. — Anglja a Francja. — Mocarstwa a Z. S. R. R. — Łotwa a Z. S. R. R. — Litwa a Litwa. — Litwa a Niemcy. Sprawa Kłajpedy. — Sytuacja polityczna w Rumunji. — Sytuacja mniejszości polskiej na Litwie. — Daleki Wschód. — Różne.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Völkischer Beobachter 4.VIII. zamieszcza komunikat Wolffa w sprawie incydentu, wywołanego przez Rintelena i dodaje od siebie stronnicy opis zajścia, zakończony uwagą, iż „odrzućcie bezczelnej pretenzji polskiej przez ministra spraw zagranicznych Neuratha było czemś zupełnie oczywistem”.

Deutsche Tageszeitung 4.VIII. pisze p. t. „Eiserne Stirn der Polen” z powodu interwencji posła polskiego w Berlinie urzędu niemieckiego: „Nikt już nadal nie będzie się wzruszał tą nową polską bezczelnością. Rząd polski chce zarazem przez to dać poznać, że uważa naruszenie eksterytorjalności misyj zagranicznych w swej stolicy nietylko za zupełnie rzecz normalną, lecz do pewnego stopnia za polski akt państwowy, chroniony szczególnie przez władze państwowe. Zresztą jest to stary kawał polskiej polityki krzyżenie „trzymaj złodzieja” po naruszeniu prawa”. Dziennik zaznacza, że taką metodę stosowali Polacy w ostatnich wyborach wobec ludności niemieckiej; i podkreśla, że należy od Polski żądać zadośćuczynienia i dostatecznej gwarancji dla ochrony niemieckiego poselstwa.

Berliner Tageblatt 4.VIII. w koresp. z Warszawy pisze, że rząd polski zaniechał odwołania się do Trybunału Międzynarodowego w Hadze w sprawie zajścia o flagę polską i zamierza ograniczyć się do ponownego złożenia protestu w Berlinie.

Deutsche Allg. Ztg. 4.VIII. pisze z powodu interwencji polskiego posła u rządu niemieckiego w sprawie zajścia z radcą Rintelenem: „Jest to w dużym stopniu bezczelnością, gdy rząd polski starał się zaj-

ście o flagę, które zostało we wszystkich szczegółach wyjaśnione i które oznaczało umyślne wyzwanie wobec niemieckiego chargé d'affaires, odwrócić w coś wręcz przeciwnego i oprzeć na tem skargę do rządu niemieckiego. Niemiecka odpowiedź, nie mogła wypaść inaczej, tylko tak jak się stało, że ta bezczelność została odparta w szorstkich słowach”.

Deutsche Allg. Ztg. 5.VIII. pisze o obozujących pod Kościerzyną polskich skautach oraz o przybyciu tam oddziałów harcerskich z wielu krajów z wyjątkiem Litwy, Niemiec, Austrii i Hiszpanji. Dziennik opisuje stosunek harcerzy polskich do Pomorza i podnosi, że urządzenie obozu na byłych niemieckich ziemiach z udziałem harcerzy innych narodów jest wyzwaniem Niemiec.

Izwiestja 4.VIII. zamieszczają p. n. „Incident polsko - niemiecki” zredagowane w tonie względnie obiektywnym depesze własne z Berlina, donoszące o incydencie z chargé d'affaires niemieckim v. Rintelenem; dziennik podkreśla, że incydent ten charakteryzuje napięcie w stosunkach polsko - niemieckich.

Poslednija Nowosti 3.VIII. zamieszczają obszerną relację o incydencie usunięcia flagi polskiej przez niemieckiego chargé d'affaires Rintelena. Dziennik dowiaduje się m. inn., że v. Rintelen wysłał rzekomo do ministra spraw zagranicznych Zaleskiego do Karlsbadu obsz. depeszę, donoszącą o incydencie.

POLSKA A Z. S. R. R.

Kölnische Ztg. 3.VIII. podaje ustępy z artykułu Borysa Steina, zamieszczonego w „Europäische Gespräch”, w którym autor dowodzi, że pakt nieagresji

polsko - sowiecki niczego nie gwarantuje, a jedynie określa, iż strony nie będą naruszać obecnie istniejących granic manu militari.

Kölnische Ztg. 4.VIII. w koresp. z Moskwy omawia zawarcie przez Rosję paktów nieagresji z sąsiadami zachodnimi i podnosi, że polityka zagraniczna Niemiec musi pilnie śledzić rozwój nowego przyjaznego stosunku między Rosją i Polską. Dziennik zwraca uwagę, że przyjaźń ta ma przed sobą wiele przeszkód, a przede wszystkim to, iż Polska należy do zwolenników traktatu wersalskiego, a Rosja — do przeciwników.

Lietuvos Aidas 3.VIII. w art. p. n. „Nowy traktat o nieagresji na wschodzie Europy” uważa, że głównym powodem przyspieszenia przez Polskę podpisania paktu o nieagresji z Sowietami były: potrzeba zabezpieczenia się przed rosnącymi z dnia na dzień rewizjonistycznymi żądaniami Niemiec, oraz niepewność co do wznowienia na przyszłość przymierza z Francją, a to „ze względu na dające się zauważyć ostatnimi czasy oziębienie stosunków polsko - francuskich”. Dziennik podkreśla w d. c. że podpisaniu paktu polsko-sowieckiego sprzyjała okoliczność, że również Rosja sowiecka szukała zabezpieczenia swych granic zachodnich wobec możliwości wciągnięcia jej do wojny na Dalekim Wschodzie. W końcu dziennik wyraża pogląd, że pakt o nieagresji polsko - sowiecki nie zapewnia na dłuższy okres czasu pokoju na wschodzie Europy, a to dlatego, że „pozostający w granicach Polski Ukraińcy, Białorusini, a tembardziej Litwini nie ustaną w swej walce o uwolnienie się z pod okupacji Polski”. Dziennik przypomina, że podobnie jak Niemcom nie udało

się zgermanizować „niewielkiej stosunkowo liczby” Polaków pomorskich, — „tembardziej Polakom nie powiedzie się wynarodowienie milionów Ukraińców, Litwinów i Białorusinów”... „Przeto też — podkreśla dziennik — dopóki w Europie wschodniej pozostanie obecny podział terytorjalny, dopóki Polska będzie posiadała swe obecne granice, dopóty żadne pakiety nie mogą zapewnić pokoju w tej części Europy”.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W POLSCE.

Deutsche Allg. Ztg. 4.VIII. pisze, że Polacy urządzili święto morza w Gdyni, aby zmanifestować nierozłączność Polski od morza. Dziennik stara się dowieść, że polskie dowodzenia o wielkim polskim ruchu towarowym przez morze są przesadzone, a twierdzenie o północno - południowym kierunku polskiego handlu, jak głosi polska Liga morska i kolonialna, opiera się na fałszywych założeniach.

Germania 4.VIII. w art. wst. omawia wyniki polskiego spisu ludności i dowodzi, że wykazał on prawie 10 milionów mniejszości narodowych na 32 miliony 132 tysiące ogółu ludności. Autor rozpatruje wzrost mniejszości w poszczególnych województwach i wskazuje na wielki przyrost na kresach wschodnich.

The Manchester Guardian 2.VIII. zamieszcza list Luizy Gibson z biura ukraińskiego w Londynie, która opisuje zajścia około Liska i stara się dowieść, że zajścia zostały wywołane postępowaniem polskiego obywatela Potockiego.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

PO ZGONIE B. KANCL. SEIPLA.

Reichspost 4.VIII. pisze o „duchowym testamencie umierającego kanclerza”, którym nazywa autor zagadnienia, jakie poruszył w rozmowie z nim ks. Seipel na krótko przed śmiercią. Seipel oświadczył, że w dziedzinie społecznej należy zaniechać wałk o słowa, a służyć wielkiej idei chrystusowej, która dąży do objęcia wszystkich dziedzin życia i należy zwalczać wybryki indywidualizmu a podporządkować się interesom ogólnym. Seipel wyraził pogląd, że widzi wiele oznak, iż dojdzie do unji kościoła ortodoksyjnego z kościołem katolickim.

Neue Freie Presse 3.VIII. w art. wst. pisze, że Austria poniosła wielką stratę przez śmierć b. kanclerza ks. Seipla, który rozumiał położenie dzisiejszej Austrii i wiedział, że rozwój jej powinien iść w kierunku demokratycznym, któremu Seipel hołdował i głosił, że austriacka partja chrześcijańsko - społeczna powinna iść za przykładem niemieckiej partji centrowej i silnie oprzeć się na sferach robotniczych.

Völkischer Beobachter 4.VIII. pisze, że ks. Seipel na wysokich stanowiskach w rządzie austriackim miał wielką wiarę w siły moralne ludności Austrii, która po wojnie przegranej właśnie była zupełnie zdemoralizowana; z tego też względu zaznaczyła się dodatnio jego działalność. Lecz polityczne cele ks. Seipla są otoczone tajemnicą, gdyż raz stał na czele rządu narodowego, a drugi raz współpracował z rządem pacyfi-

stycznym Lammascha. Seipla można uważać za ostatniego ministra cesarskiej Austrii, gdyż był on bezwzględny przeciwnikiem połączenia Austrii z Niemcami. Jego wizyta w Pradze była wielkim błędem. Przed dwoma laty, gdy Brüning ogłosił swój znany plan unji celnej z Austrią, okazało się, że Seipel sprzedał niepodległość Austrii, co jego następcy i partyjni towarzysze, obecny kanclerz Dollfuss ponowił w roku bieżącym. Ze śmiercią Seipla zeszedł do grobu największy przeciwnik połączenia Austrii z Niemcami i teraz „już zapewne nikt nie będzie stał za kulisami polityki Austrii, któryby przeszkadzał połączeniu się dwóch plemion braterskich tak prawdziwie szatańskimi metodami”.

Der Abend 2.VIII. pisze, że ks. Ignacy Seipel był przeciwnikiem ruchu socjaldemokratycznego i oddalił się od życia politycznego po zwycięstwie socjalistów i zaobę po nim szczerze może nosić tylko faszyzm. Seipel był głównym protektorem Heimwehry. Kiedy w lipcu 1927 r. zaszły smutne wypadki zabitych, ówczesny kanclerz ks. Seipel powiedział: „żadnych względów!”

SPRAWA ROZBROJENIA.

The Manchester Guardian 3.VIII. pisze, że ostre wystąpienie gen. Balbo przeciwko metodom, stosowanym na konferencji rozbrojeniowej jest zwykłym włoskim czynieniem sobie igraszki z Ligą Narodów, co możnaby ostatecznie tolerować, gdyby nie fakt, że ta-

kie głosy mają wpływ na liczne rzesze ludności w różnych krajach, które stają się podejrzliwe w stosunku do prac Ligi Narodów.

Dziennik zaznacza, że o ile chodzi o konferencję rozbrojeniową, to istotnie przeciwnicy rozbrojenia wzięli na niej górę, a uchwalona rezolucja świadczy o utrzymaniu przez nich wspólnego frontu pomimo groźby Niemiec, że opuszczą konferencję.

SPRAWA DŁUGÓW WOJENNYCH.

La Tribuna 28.VII. wyraziła uznanie dla sen. Borahą, usiłującego przekonać Stany Zjednoczone A. P. o konieczności zmniejszenia lub zniesienia długów państw europejskich wobec Stanów Zjednoczonych.

PAKT ZAUFANIA.

La Tribuna 28.VII. w art. wst. podkreśla, że pakt zaufania miałby wartość jedynie wówczas, gdyby go podpisały tylko odpowiedzialne wielkie mocarstwa. Ponieważ jednak wciągnięto do tego paktu ogół państw, wytworzono przez to namiastkę Ligi Narodów czy też Paneuropę.

ANGLJA A FRANCJA.

Prasa angielska z 1.VIII. podaje obszernie sprawozdania z uroczystego obchodu rocznicy walk nad Sommą, gdzie odsłonięto pomniki pod Arras, Thiepval i t. d. Angielskie delegacje wzięły liczny udział.

The Daily Telegraph 1.VIII. w art. wst. pisze, że uroczyste obchody, jakie urządzone w dniu wczorajszym we Francji, przypominają Anglikom, iż w wojnie światowej padło 1.100.000 żołnierzy angielskich, przyczem pod Arras znajduje się 36.000 mogił angielskich, a pod Thiepval — 73.000 mogił, które to cmentarze upiększono teraz wspianiałem pomnikami.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Prasa sowiecka 3.VIII. donosi o wielkich demonstracjach, które rzekomo miały miejsce w krajach zachodnich z okazji urządzonego przez komunistów dnia antiwojennego. (Polska nie jest wymieniana między temi krajami — przyp. red. „Przeł. Prasy Zağr.“).

ŁOTWA A Z. S. R. R.

Siedzonia 2.VIII. podkreśla komentarze prasy sowieckiej o pakcie nieagresji łotewsko-sowieckim, a w szczególności fakt, że w Moskwie powitano z dużym uznaniem pośpiech, z jakim Łotwa wprowadziła w życie pakt nieagresji z Z. S. R. R.

LITWA A ŁOTWA.

Lietuvos Žinios 2.VIII. zamieszcza notatkę o znacznym, sięgającym od 100 do 400 procent, podniesieniu ceł przez Łotwę na szereg towarów importowanych z Litwy. Dziennik podkreśla, że to nagłe i tak znaczne podniesienie ceł przez Łotwę wywołało w sferach eksporterów litewskich wielkie zaniepokojenie.

LITWA A NIEMCY. SPRAWA KŁAJPEDY.

Lietuvos Aidas 2.VIII. w art. wst. p. n. „W oczekiwaniu na decyzję w sprawie kłajpedzkiej” pisze m.

inn.: „Nieuznanie przez Trybunał Haski prawa gubernatora do odwołania prezesa dyrektorjatu spowodowałoby to, że dyrektorjat kłajpedzki stałby się w tak wielkim stopniu niezależny od rządu litewskiego, iż administrowanie krajem kłajpedzkim stałoby się dla Litwy bardzo utrudnione. Nie należy przeto sądzić, by Trybunał nie uznał w zasadzie praw przedstawiciela rządu litewskiego do odwoływania w pewnych wypadkach prezesa dyrektorjatu kłajpedzkiego”.

Lietuvos Aidas 3.VIII. w art. wst. podkreśla z naciskiem, iż jedno jest rzeczą jasną, a mianowicie to, że decyzja Trybunału Haskiego usunie cały szereg niejasności ze statutu i konwencji kłajpedzkiej; ułatwi to w znacznym stopniu współpracę i współzycie między Wielką Litwą i krajem kłajpedzkim.

Ten sam dziennik z 3.VIII. informuje o wydaniu przez litewskie ministerstwo spraw zagranicznych wyczerpującej pracy w języku litewskim, dotyczącej powstania sporu kłajpedzkiego oraz jego przebiegu w Lidze Narodów i w Trybunale Haskim.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

Izwiestja 4.VIII. zamieszcza p. n. „Rumunja po wyborach” artykuł, przedstawiający w czarnych barwach sytuację gospodarczą i polityczną Rumunji. Dziennik wskazuje m. inn. na liczne nadużycia, popełnione rzekomo przez władze rumuńskie podczas wyborów.

SYTUACJA MNIEJSZOŚCI POLSKIEJ NA LITWIE

Lietuvos Žinios 3.VIII. zamieszcza p. n. „Karani są spolszczeni rodzice, którzy nie posyłają swych dzieci do szkół litewskich” notatkę o nałożeniu kar pieniężnych przez władze litewskie na kilkunastu Polaków, z powodu nieposyłania przez nich dzieci do szkół litewskich.

DALEKI WSCHÓD.

Izwiestja 3.VIII. donoszą o wzroście ruchu antyjapońskiego w Szanghaju. Prowadzona jest usilna propaganda za bojkotem towarów japońskich, przyczem względem kupców, którzy handlują temi towarami, stosowany jest terror. Kupcy ci otrzymują stale listy z pogróżkami, zawierające kule rewolwerowe. Wobec szerzących się pogłosek, że wojska japońskie będą ponownie okupowały Szapei, przedmieście to jest tłumnie opuszczane przez mieszkańców.

RÓŻNE.

Slovak 31.VII. zamieszcza artykuł p. t. „Rozwój malarstwa w Polsce”, poświęcony malarstwu średnowiecznemu.

Wieczerniaja Moskwa 3.VIII. donosi, że do Moskwy przybył amerykański inżynier i wynalazca Barlow, znany ze swego rozreklamowanego w prasie amerykańskiej wynalazku z dziedziny techniki wojennej, którego siła krusząca ma uniemożliwić prowadzenie wojny. Dziennik sowiecki nic nie pisze o celu przybycia wynalazcy do Moskwy.

